

Een bijzondere, bijna vergeten, groep: "de Canloans".

De inzet van het Canadese contingent bij de bevrijding van Nederland mag als bekend worden verondersteld. Minder bekend is dat een groep jongere, merendeels subalterne, officieren zich had aangemeld, op basis van vrijwilligheid, om bij Britse eenheden te worden gedetacheerd. Ze bleven in dienst van de Canadese regering, werden dus als het ware uitgeleend aan Engeland. Vandaar de term „Canloans”, dat wil zeggen „geleend van Canada”.

In de loop van 1943 had de Britse krijgsmacht, met name de infanterieregimenten, een groot tekort aan luitnants en kapiteins. De Britten vochten op meerdere fronten. De genoemde rangen kwam je bij de infanterie tegen als pelotonscommandant (PC) en als compagniescommandant (CC). Officiëren die, door de aard van de functie bij de infanterie, in gevechtshandelingen nogal eens het voortouw moesten nemen om de manschappen mee te krijgen en te motiveren. Tevens waren zij een gewild doelwit voor vijandelijke scherpschutters. Het aantal gesneuvelde jonge officieren in die groep was groot, vandaar het tekort. Met de geplande invasie in noordwest Europa in het vooruitzicht een heikele situatie.

In Canada was destijds een surplus in deze categorie officieren. In Canada draaide de economie in de late dertiger en begin veertiger jaren niet goed. Vele jongeren hadden daarom voor een loopbaan in de strijdkrachten gekozen. De officiersopleiding draaide verder, twee divisies van de Home Defence waren ontbonden en het Canadese leger was in de eerste oorlogsjaren alleen actief aan één front, namelijk in Italië. Zodoende werden maar weinig officieren geplaatst bij parate eenheden. Velen moesten hun energie kwijt in aanvullingsbataljons, depots en opleidingscentra.

Eind 1943 sloten de Britse en de Canadese regeringen een overeenkomst. De ambitie in Canada om actief deel te nemen aan de strijd in Europa was aanzienlijk. Majoors lieten zich terugzetten naar de rang van kapitein en officieren van andere dienstvakken vroegen overplaatsing aan naar de infanterie. De motivaties waren verschillend. Een deel van de geïnteresseerden meende dat sneller een hogere rang haalbaar was; anderen hadden door hun roots extra binding met Engeland, Schotland en Ierland en de regimenten daarvan. Een klein deel gaf later toe dat ze zich uit hang naar avontuur hadden aangemeld. Eén ding hadden ze gemeen: een ongelooflijke gretigheid om in actie te komen. De Canloans werden betaald door Canada, maar stonden verder compleet ter beschikking van de Britten. Zij kregen speciale registratienummers voorafgegaan door "CDN".

Het sterkst sprekende voorbeeld van de „gretigheid” actief deel te nemen was wel Donald M. Findlay, sinds 1931 advocaat in Toronto. Hij had gediend bij de Queen's York Rangers. Toen deze eenheid werd gemobiliseerd in 1939 was hij majoor. In 1943 werd deze eenheid ontbonden en Findlay kreeg een functie bij de Generale Staf in Ottawa. Hij werd te oud bevonden voor „overseas service”. Door zijn functie in Ottawa werd hij al vroegtijdig geattendeerd op de Canloan-opzet. Hij gaf zich direct op en liet zich terugzetten in rang naar kapitein. Donald Findlay kreeg de registratie: CDN/1. Hij werd ingedeeld bij "The Queens Royal Regiment", (West Surrey).

Bij de eerste onderhandelingen was van Britse zijde gesteld dat er mogelijk wel 2.000 officieren geplaatst konden worden.

De Canadese regering ging akkoord met 1.450 man, onder de voorwaarde dat ze teruggeroepen konden worden indien het Canadese leger ze nodig zou hebben.

In de praktijk viel het aantal aanmeldingen echter tegen. Na een uitgebreide screening en aanvullende trainingen maakten uiteindelijk 673 officieren de oversteek.

Hiervan 623 man voor de infanterie en 50 Ordnance Officers. Het Royal Army Ordnance Corps in Engeland had hierom gevraagd. (Het RAOC beheerde en verstreekte wapens, munitie, kleding, enz.)

De eerste groep van 52 officieren kwam op 6 april 1944 aan in Liverpool. Zij werden vrijwel direct geplaatst bij Britse regimenten of, indien mogelijk, bij een regiment dat geaffilieerd was aan hun Canadese. In april 1944 volgden nog twee groepen, in totaal 150 man sterk. In mei 1944 arriveerden in totaal 298 officieren en op 2 juni 1944 nog 34 stuks. De overige 139 Canloans kwamen pas na D-Day (6 juni 1944) aan in Engeland.

Over de eerste groep van 52 man nog het volgende, opgetekend uit een interview met CDN/29 Luitenant John (Jack) McBride:

"Bij de aankomst in Liverpool werd een spel kaarten „geleend" uit de lounge van het schip. Iedereen van onze groep trok een kaart. Toen werden we nog even redelijk druk. Ieder van ons tekende elke kaart die door een ander was getrokken. Allen stemden in met de afspraak dat de kaart getoond zou worden indien daarom werd gevraagd. Als een lid van de groep dit niet kon zou hij een drankje verspelen. De overlevenden van de groep verzekeren tijdens een bijeenkomst begin negentiger jaren dat zij de originele kaart nog steeds bij zich droegen en nog nooit een drankje hadden hoeven weggeven".

(Dit groepje stond later bekend als: "Club 52" of "het kaartclub groepje")

De Canloan officieren namen deel aan veel hevige gevechten in Noordwest-Europa. Een relatief groot aantal van hen werd geplaatst bij een luchtlandingseenheid. Niet iedereen had zich gerealiseerd dat, toen ze plaatsing bij een Schots regiment aanvroegen, ze zouden worden ingedeeld bij een Airborne Divisie.

CDN/478 Luitenant Tom H. Anstey vertelde hoe hij „ingelijfd" werd:

"Wie wil dienen bij het 2^e Bataljon van The Oxfordshire & Buckinghamshire Light Infantry, 6^e Airborne Divisie? Een Britse officier lanceerde deze oproep bij onze aankomst. Mijn hand ging omhoog. Niet omdat ikzelf reageerde, maar omdat Jim Cochrane [CDN/409 luitenant James C.] mijn hand stevig vastgreep en zo onze handen opstak. Voor we het wisten zaten we in de trein naar Bulford".

Bij de luchtlandingen en gevechten rond Arnhem waren twintig Canloan officieren betrokken. Slechts twee van hen werden geëvacueerd.

Een ander, apart, verhaal is de indeling van 5 Canloan officieren bij de Grenadier Guards. Er was verondersteld dat Canloans niet geplaatst zouden worden bij de regimenten van de Brigade of Guards. Winston Churchill had weliswaar aanbevolen dat deze regimenten op sterkte gebracht moesten worden uit aanvullingsbataljons; maar generaal Montgomery had dit afgewezen; zijn visie: ..., de disciplines van de aanvullingsbataljons zijn te verschillend van die bij de Guards, dat gaat niet goed komen".

Desalniettemin kwam er midden juli 1944 een verzoek binnen bij de defensiestaf afkomstig van de commandant van het 1^e Bataljon Grenadier Guards. Hij vroeg om plaatsing van 5 Canloan officieren, een lijstje met naam en CDN-nummer was bijgevoegd. CDN/606 Luitenant Frederick W. Burd vertelde later hoe een en ander in zijn werk was gegaan.

"Mensen hebben me vaak gevraagd hoe ik bij zo'n elite-eenheid als de Grenadier Guards kwam. Eerlijkheidshalve antwoordde ik dan: omdat mijn achternaam met een „B" begint. Er was een alfabetische lijst van namen, verdeeld in groepjes van vijf. De eerste vijf waren ingedeeld bij de 40st aanvullingseenheid. De eenheid waaruit alle Guards regimenten personeel selecteerden. Commandant hiervan was een kolonel van de Coldstreams, een fanatiek bridger. CDN/670 Luitenant William J. Burnett was dat ook.

Na meerdere bridgepartijen zei de kolonel: ik denk dat de Guards wel een paar kerels van jullie kunnen gebruiken. De volgende dag reisde hij naar Londen om de vijf hoofdkwartieren van de Guards te bezoeken. De Grenadiers, efficiënt als altijd, waren de eersten die reageerden en namen een optie op vijf Canloan officieren. Het Ministerie wees er nog eens op dat het NIET de bedoeling was Canloans bij de Guards te plaatsen.

Ze maakten echter een eenmalige uitzondering. Omdat in de alfabetische opstelling boven mij diverse officieren stonden die een voorkeur voor een regiment hadden uitgesproken, schoof ik op en werd ingedeeld bij de Grenadier Guards”.

Voor de meeste Canloans was de inburgering bij de onderdelen relatief gemakkelijk. Er waren wat taalproblemen met de troepen uit Wales en Schotland, ook de verschillende regionale accenten, bijv. het Cockney [plat Londens] zorgden voor klapperende oren. De pelotonssergeanten waren echter goede tolken.

De afstand tussen officieren en manschappen in het Britse leger was beduidend groter dan de Canadezen gewend waren. De onorthodoxe omgang van de laatsten met onderofficieren en manschappen lokte wel eens kritiek uit. Variërend van opgetrokken wenkbrauwen tot informele of formele terechtwijzingen. Een voorbeeld van dat laatste: je onderofficieren trakteren op een drankje in een café.

Bij de troepen kwam de manier van aanpak van de Canloans echter goed aan. De ordonnans van Luitenant Bushell vertelde: „ wij gingen als vrienden met elkaar om, niet als officier en soldaat”.

Niet alleen de manschappen maar ook vele officieren hadden verwacht dat de Canadezen een wonderlijke mix waren van Indianen, Mounties en Bushmen. Goede kerels die hard werkten en veel dronken. Eigenaardige vooroordelen zou je zeggen. Maar, het is moeilijk voor te stellen dat het Indianen-imago GEEN rol speelde bij het grote aantal patrouilles en verkenningen dat geleid werd door Canloan officieren.

Het verder uitwerken van de ervaringen van de Canloan officieren op en na D-Day zou te ver leiden om hier te behandelen. De inzet en prestaties van de uitgeleende officieren waren boven elke twijfel verheven. Deze te beoordelen is unfair en ook niet te meten. Er zijn twee, discutabele, parameters: promoties en toegekende decoraties.

Deze willen we, desondanks, hier noemen:

Van de groep van 623 officieren voor de infanterie werden 118 luitenants bevorderd tot kapitein; 10 luitenants werden majoor; en 27 kapiteins werden eveneens majoor.

De lijst van onderscheidingen was aanzienlijk.

Om een paar te noemen: Military Cross met gesp: 1x; Military Cross 41x; Croix de Guerre (Fr) 5x; Croix de Guerre (B) 2x; Silver Star (US) 2x; Distinguished Service Cross (US) 1x; Leopolds Orde (B) 2x; Ridder in de Orde van Oranje-Nassau (NL) 1x, Bronzen Leeuw (NL) 1x; Croix Militaire (B) 1x; Member of the Order of the British Empire 1x.

Tel daarbij op de 24 MiD's, waarvan 2 stuks 2x en de 4 getuigschriften van het Opperbevel die werden uitgereikt en je komt tot de conclusie dat de Canloan officieren hun mannetje hebben gestaan.

(Een MiD is een officieel rapport van een hogere officier, ingediend bij het opperbevel. Hierin wordt een lid van de strijdkrachten genoemd en waarin zijn of haar dappere of verdienstelijke actie in het zicht van de vijand worden beschreven).

De getoonde inzet en moed had ook een schaduwzijde. De trieste balans is:

128 doden, 310 gewonden en 27 krijgsgevangen, in totaal circa 75% van de 623 officieren die bij infanterie-eenheden waren ingedeeld.

Van de gesneuvelden zijn 41 man begraven in Nederland, het merendeel op militaire begraafplaatsen, een aantal op algemene begraafplaatsen.

CDN/664 Luitenant Richard N. Wilson wordt vermeld op het Groesbeek Memorial als “missing in action”.

Op persoonlijke titel wil ik één gesneuvelde Canloan officier apart benoemen. De reden daarvoor is dat hij in mijn woonplaats Markelo meer dan gemiddeld bekend is. Canadese familieleden waren hier meermaals te gast.

CDN/171 Luitenant John. A. Laurie, MC., ingedeeld bij The Royal Norfolk Regiment. Hij sneuvelde op 16 april 1945. Het Military Cross was hem toegekend voor zijn actie op 28 februari 1945 bij de inname van Kervenheim, tijdens Operatie Blockbuster (onderdeel van de Rijnland Campagne).

Toen zijn compagniescommandant (CC) gewond raakte en de plv. CC werd gedood nam hij, als PC, onmiddellijk het commando van de compagnie over. Onder zijn leiding werd een vijandelijke tegenaanval afgeslagen

Daarna leidde hij gevechtspatrouilles tegen de Duitsers. Tijdens de gehele operatie toonde hij zijn leiderschap en de manier waarop hij zijn nieuwe verantwoordelijkheid aanvaardde als CC waren prijzenswaardig. Echter, met het einde van de vijandelikheden in zicht werd hij, in Duitsland, door het noodlot achterhaald.

Zijn graf is te vinden op de Canadese Begraafplaats in Holten, onder IV.H.10.

Column: *Herman Sligman*

Bronnen: Code Word Canloan van Wilfred I. Smith, (CDN/198)
Een uitgave van Dundurn Press, Toronto & Oxford 1992
Commonwealth War Graves Commission England
Diverse internet bronnen

Canloan Monument Ottawa